

K rodišti Josefa Nágl a Františka Jindřicha Zvěřiny

On the Birthplace of Josef Nágl and František Jindřich Zvěřina

Radek Hasalík / R.Hasalik@seznam.cz

Independent Scholar, Valašské Meziříčí, Czech Republic

Abstract

A survey in the parish registers of the village Rosice (the district Chrudim) resulted in the findings that Rosice was the birthplace of musician Josef Nágl, and the nearby village Chrast was the birthplace of musician František Jindřich Zvěřina. The parish office was located in Chrast and administered Rosice as well. František Jindřich Zvěřina and Josef Nágl knew each other probably since childhood and, as far as is known, even after having left abroad, they always performed together. They both worked for many years in Wallerstein where they were best men at each other's weddings (Zvěřina married twice). This paper complements the basic biographical data of representatives of Czech music in the 18th century. The findings can be included into music dictionaries and encyclopaedias published both in the Czech Republic and abroad.

Keywords

Josef Nágl; František Jindřich Zvěřina; Rosice; Chrast

Impulsem k sepsání tohoto příspěvku byly poznatky získané při hledání rodiště hudebního skladatele Jana Jiřího Nerudy. Výsledky tohoto výzkumu byly publikovány v *Musicologica Olomucensia* (36–2024/1).

„Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Theil auch für Mähren und Schlesien“ Johanna Gottfrieda Dlabacze obsahuje slovníková hesla „Nagel Joseph“ a „Zwieržina Franz“. ¹ Joseph Nagel a Franz Zwieržina jsou

¹ Gottfried Johann Dlabacz, *Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Theil auch für Mähren und Schlesien*, 2. svazek (Praha, 1815), 365; 3. svazek (Praha, 1815), 444.

představeni jako dobří hráči na lesní roh, narození v Čechách a působící v knížecí kapele v Oettingen-Wallersteinu.

V matrice sňatků (28. 5. 1782) má Joseph Nagel uvedeno „Bohemus de Rossiz“.² Franciscus Zweirsina má v matrice sňatků (7. 1. 1783) uvedeno „de Krast in Regno Bohemia oriundus“.³ Jedná se o obce Rosice a Chrast v okrese Chrudim. Protože oba hudebníci měli češtinu jako mateřský jazyk, používám český přepis křestních jmen a příjmení, tedy Josef Nágl a František Jindřich Zvěřina.

Josef Nágl byl pokřtěn 22. 3. 1754 v Rosicích, okres Chrudim. V matrice křtů je zapsán jako Joseph, jméno otce Jakub Nogl, matka Ludmila.⁴ Abych vyloučil případnou shodu jmen, prohledal jsem matriky křtů Rosic v období 1740–1770. Kromě Josepha Nogla, pokřtěného 22. 3. 1754, je v matrikách křtů Rosic v uvedeném období zapsán pouze Joseph Nogel, pokřtěný 4. 1. 1765, syn Václava a Anny,⁵ jenž však vzhledem k věku nemohl být od 70. let 18. století kolegou hudebníka Františka Jindřicha Zvěřiny.

Josef Nágl, pokřtěný 22. 3. 1754, měl mladší sestru Annu, pokřtěnou 5. 1. 1760 v Rosicích, v matrice křtů je zapsána jako dcera Jakuba Nagla a Ludmily.⁶

Náglův otec, pokřtěný 28. 4. 1712 v Rosicích, je v matrice křtů zapsán jako „Jakub, syn Jana Nokle“ a v indexu matriky jako „Nokle (Nogl) Jakub z Rosic“. Také jeho mladší sestry mají v matrice křtů, resp. indexu, příjmení Nokle, resp. Nokla (Kateřina, dcera Jana Nokla, resp. Nokla Kateřina, pokřtěna 23. 9. 1714 v Soslávkách Dolních; Lidmila, dcera Jana Nokle, resp. Nokle Lidmila, pokřtěna 5. 9. 1717 v Soslávkách). Nejmladší sourozenec Václav, pokřtěný 27. 2. 1720 v Soslávkách, je v matrice křtů zapsán jako Nogl.⁷

² Záznam o sňatku Josefa Nagla a Christiny Prechterinn. Matricula Online, Augsburg rk. Bistum, Wallerstein, sig. 2–H, Hochzeiten, 1. Januar 1750 bis 31. December 1816, fol. 54.

³ Záznam o sňatku Františka Zvěřiny a Antonie Rieggerinn. Matricula Online, Augsburg rk. Bistum, Wallerstein, sig. 2–H, Hochzeiten, 1. Januar 1750 bis 31. December 1816, fol. 56.

⁴ Záznam o křtu Josefa Nogla. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1744–1784, sig. 916, farnost Chrast, obec Rosice, římskokatolická církev, fol. 66.

⁵ Záznam o křtu Josefa Nogla. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1744–1784, sig. 916, farnost Chrast, obec Rosice, římskokatolická církev, fol. 166.

⁶ Záznam o křtu Anny Naglové. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1744–1784, sig. 916, farnost Chrast, obec Rosice, římskokatolická církev, fol. 113.

⁷ Záznam o křtu Jakuba Nokle. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1709–1743, sig. 915, farnost Chrast, obec Rosice, římskokatolická církev, fol. 47. Záznam o křtu Kateřiny Nokly. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1709–1743, sig. 915, farnost Chrast, obec Soslávky Dolní, římskokatolická církev, fol. 88. Záznam o křtu Lidmily Nokle. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1709–1743, sig. 915, farnost Chrast, obec Soslávky, římskokatolická církev, fol. 147. Záznam o křtu Václava Nogla. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1709–1743, sig. 915, farnost Chrast, obec Soslávky, římskokatolická církev, fol. 195. Index, matrika křtů 1709–1800, sig. 7607, fol. 51.

František Jindřich Zvěřina byl pokřtěn 26. 2. 1751 v Chrasti, okres Chrudim.⁸ Byl druhým Františkem narozeným otci Janu Zvěřinovi a pocházel z druhého manželství Jana Zvěřiny (sňatek 12. 10. 1749 s Annou Čeplovou).⁹ Jan Zvěřina se poprvé oženil 14. 11. 1730 a vzal si Barbaru Čudovou.¹⁰ 4. 1. 1737 byl pokřtěn jejich syn František Kašpar,¹¹ jenž však 30. 9. 1738 v útlém věku zemřel.¹² Jeho matka Barbara Zvěřinová zemřela 15. 6. 1749.¹³

František Jindřich Zvěřina se narodil jako první z devíti dětí Jana a Anny Zvěřinových. Nejmladším dítětem z tohoto manželství byl Jan Václav Zvěřina, pokřtěný 4. 3. 1772 v Chrasti čp. 82.¹⁴

Františkův otec, švec Jan Zvěřina, zemřel 22. 4. 1777 v Chrasti čp. 82.¹⁵ Františkova matka Anna Zvěřinová se narodila Františkovi a Dorotě Čeplovým, 24. 3. 1728 byla pokřtěna jako Anna Maria.¹⁶ Zemřela 27. 10. 1784 v Chrasti čp. 82.¹⁷

František Zvěřina byl 28. 5. 1782 ve Wallersteinu svědkem na svatbě Josefa Náгла a Christiny Prechter.¹⁸ Josef Nágl byl 7. 1. 1783 ve Wallersteinu svědkem na svatbě Františka Zvěřiny a Antonie Riegger¹⁹ a 17. 1. 1785 svědkem na svatbě Františka Zvěřiny a Rosalie Bolster.²⁰

⁸ Záznam o křtu Františka Jindřicha Zvěřiny. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1744–1784, sig. 916, farnost Chrast, obec Chrast, římskokatolická církev, fol. 42.

⁹ Záznam o sňatku Jana Zvěřiny a Anny Čeplové. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika sňatků 1744–1784, sig. 916, farnost Chrast, obec Chrast, římskokatolická církev, fol. 12.

¹⁰ Záznam o sňatku Jana Zvěřiny a Barbary Čudové. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika sňatků 1709–1743, sig. 915, farnost Chrast, obec Chrast, římskokatolická církev, fol. 112.

¹¹ Záznam o křtu Františka Kašpara Zvěřiny. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1709–1743, sig. 915, farnost Chrast, obec Chrast, římskokatolická církev, fol. 397.

¹² Záznam o úmrtí Františka Zvěřiny. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika úmrtí 1709–1743, sig. 915, farnost Chrast, obec Chrast, římskokatolická církev, fol. 109.

¹³ Záznam o úmrtí Barbary Zvěřinové. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika úmrtí 1744–1784, sig. 916, farnost Chrast, obec Chrast, římskokatolická církev, fol. 12.

¹⁴ Záznam o křtu Jana Václava Zvěřiny. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1771–1784, sig. 918, farnost Chrast, obec Chrast, římskokatolická církev, fol. 6.

¹⁵ Záznam o úmrtí Jana Zvěřiny. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika úmrtí 1771–1784, sig. 918, farnost Chrast, obec Chrast, římskokatolická církev, fol. 31.

¹⁶ Záznam o křtu Anny Marie Čeplové. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1709–1743, sig. 915, farnost Chrast, obec Podlažice, římskokatolická církev, fol. 299.

¹⁷ Záznam o úmrtí Anny Zvěřinové. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika úmrtí 1784–1800, sig. 934, farnost Chrast, obec Chrast, římskokatolická církev, fol. 26.

¹⁸ Záznam o sňatku Josepha Nagla a Christiny Prechterinn. Matricula Online, Augsburg rk. Bistum, Wallerstein, sig. 2–H, Hochzeiten, 1. Januar 1750 bis 31. December 1816, fol. 54.

¹⁹ Záznam o sňatku Františka Zvěřiny a Antonie Rieggerinn. Matricula Online, Augsburg rk. Bistum, Wallerstein, sig. 2–H, Hochzeiten, 1. Januar 1750 bis 31. December 1816, fol. 56.

²⁰ Záznam o sňatku Františka Zvěřiny a Rosalie Bolsterinn. Matricula Online, Augsburg rk. Bistum, Wallerstein, sig. 2–H, Hochzeiten, 1. Januar 1750 bis 31. December 1816, fol. 60.

Josef Nágl zemřel ve Wallersteinu 16. 6. 1802.²¹ František Jindřich Zvěřina zemřel ve Wallersteinu 8. 4. 1825.²²

Rosice patřily do farnosti Chrast. Obce Rosice a Chrast spolu sousedí, a tak je pravděpodobné, že Nágl a Zvěřina se znali od dětství nebo dospívání. Dělili je tři roky a není jasné, zdali do ciziny odešli postupně, anebo spolu. Jako hudebníci působili v cizině, pokud je známo, vždy spolu. Sterling E. Murray ve studii „Bohemian Musicians In South German ‚Hofkapellen‘ During The Late 18th Century“²³ usuzoval podle mizerné gramatiky v německy psaných dopisech obou hudebníků, že i ve Wallersteinu mluvili Nágl a Zvěřina mezi sebou česky.

Detailně se Josefem Náglem a Františkem Jindřichem Zvěřinou zabýval Günther Grünsteudel.²⁴

V literatuře (Sterling E. Murray, Günther Grünsteudel) se objevil údaj, že Josef Nágl a František Zvěřina byli studenty Karla Houdka a Antonína Josefa Hampla, hornistů působících v Drážďanech. Sterling E. Murray²⁵ přitom odkazoval na Dlabáčův slovník (AHKL II, 365; III, 444), jenže Dlabáč údaj o Náglově a Zvěřinově studiu u Houdka a Hampla ve slovníkových heslech věnovaných Náglovi a Zvěřinovi nemá. Karla Houdka a Antonína Josefa Hampla považoval za učitele Nágl a Zvěřiny také Günther Grünsteudel,²⁶ jenž odkazoval na studii Friedricha Weinbergera uloženou v rukopise na hradě Harburg,²⁷ ovšem ta je pro mě nedostupná. Antonín Josef Hampl zemřel v Drážďanech 30. 3. 1771,²⁸ toho dne měl Josef Nágl sedmnáct let a osm dnů, a musel by se

²¹ Záznam o úmrtí Josefa Nagela. Matricula Online, Augsburg rk. Bistum, Wallerstein, sig. 2–S, Sterbefälle, 1. Januar 1750 bis 31. December 1805, fol. 103.

²² Záznam o úmrtí Františka Zvěřiny. Matricula Online, Augsburg rk. Bistum, Wallerstein, sig. 7–S, Sterbefälle, 1. Januar 1806 bis 31. December 1844, fol. 83.

²³ Sterling E. Murray, „Bohemian Musician In South German ‚Hofkapellen‘ During The Late 18th Century.“ *Hudební věda* 15, no. 2 (1978): 153–173.

²⁴ Günther Grünsteudel, „Die Mitglieder der Wallersteiner Hofkapelle in Kurzporträts. 2. Folge: Nagel & Zwierzina.“ *Rosetti-Forum* 2 (2001): 46–47. Günther Grünsteudel, „Die Hornisten der Wallersteiner Hofkapelle (ca. 1745–1825).“ *Zeitschrift des Historischen Vereins für Schwaben* 97 (2004): 229–251. Günther Grünsteudel, „Les hoboïs et les cors sont l'ame de l'orguestre...“ II. Teil: Die Hornisten der Wallersteiner Hofkapelle.“ In: *Rosetti-Forum* 14 (2013): 3–24.

²⁵ Sterling E. Murray, „Bohemian Musician In South German ‚Hofkapellen‘ During The Late 18th Century.“ *Hudební věda* 15, 1978, no. 2 (1978): 169, 173.

²⁶ Günther Grünsteudel, „Les hoboïs et les cors sont l'ame de l'orguestre...“ II. Teil: Die Hornisten der Wallersteiner Hofkapelle.“ In: *Rosetti-Forum* 14 (2013): 9, 20.

²⁷ Friedrich Weinberger, „Die fürstliche Hofkapelle in Wallerstein 1780–1840.“ Ms. (ca. 1875): 66. FÖWAH, VIII. fol. 2.

²⁸ Záznam o úmrtí Antonína Hampla. Matricula Online, Dresden-Meißen, rk Bistum, Dresden Hofkirche, Beerdigungen, sig. 25, 1. Januar 1733 bis 31. Dezember 1761, fol. 135.

tudíž stát Hamplovým žákem jako šestnáctiletý nebo ještě mladší. Studiu Nágla a Zvěřiny u Karla Houdka však nebránilo nic. Karel Houdek zemřel 25. 7. 1802.²⁹

Zdroje

Dlabáč, Gottfried Johann. *Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Theil auch für Mähren und Schlesien*, 2. svazek, 3. svazek. Praha, 1815.

Grünsteudel, Günther. „Die Mitglieder der Wallersteiner Hofkapelle in Kurzporträts. 2. Folge: Nagel & Zwierzina.“ *Rosetti-Forum* 2 (2001): 46–47.

Grünsteudel, Günther. „Die Hornisten der Wallersteiner Hofkapelle (ca. 1745–1825).“ *Zeitschrift des Historischen Vereins für Schwaben* 97 (2004): 229–251.

Grünsteudel, Günther. „Les hoboïs et les cors ou l'âme de l'orgue...“ II. Teil: Die Hornisten der Wallersteiner Hofkapelle.“ *Rosetti-Forum* 14 (2013): 3–24.

Murray, Sterling E. „Bohemian Musician In South German ‚Hofkapellen‘ During The Late 18th Century.“ *Hudební věda* 15, no. 2 (1978): 153–173.

Weinberger, Friedrich. „Die fürstliche Hofkapelle in Wallerstein 1780–1840.“ Ms. (ca. 1875): 66. FÖWAH, VIII. fol. 2.

Matriční záznamy

Drážďany (Dresden)

Záznam o úmrtí Antonína Hampla. Matricula Online, Dresden-Meißen, rk Bistum, Dresden Hofkirche, Beerdigungen, sig. 25, 1. Januar 1733 bis 31. Dezember 1761, fol. 135.

Záznam o úmrtí Karla Houdka. Matricula Online, Dresden-Meißen, rk Bistum, Dresden Hofkirche, Beerdigungen, sig. 25, 1. Januar 1733 bis 31. Dezember 1761, fol. 233.

Farnost Chrast, obec Chrast

Záznam o křtu Františka Kašpara Zvěřiny. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1709–1743, sig. 915, farnost Chrast, obec Chrast, římskokatolická církev, fol. 397.

Záznam o sňatku Jana Zvěřiny a Barbary Čudové. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika sňatků 1709–1743, sig. 915, farnost Chrast, obec Chrast, římskokatolická církev, fol. 112.

Záznam o křtu Františka Jindřicha Zvěřiny. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1744–1784, sig. 916, farnost Chrast, obec Chrast, římskokatolická církev, fol. 42.

Záznam o křtu Jana Václava Zvěřiny. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1771–1784, sig. 918, farnost Chrast, obec Chrast, římskokatolická církev, fol. 6.

Záznam o sňatku Jana Zvěřiny a Anny Čeplové. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika sňatků 1744–1784, sig. 916, farnost Chrast, obec Chrast, římskokatolická církev, fol. 12.

Záznam o úmrtí Františka Zvěřiny. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika úmrtí 1709–1743, sig. 915, farnost Chrast, obec Chrast, římskokatolická církev, fol. 109.

²⁹ Záznam o úmrtí Karla Houdka. Matricula Online, Dresden-Meißen, rk Bistum, Dresden Hofkirche, Beerdigungen, sig. 25, 1. Januar 1733 bis 31. Dezember 1761, fol. 233.

Záznam o úmrtí Barbary Zvěřinové. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika úmrtí 1744–1784, sig. 916, farnost Chrast, obec Chrast, římskokatolická církev, fol. 12.

Záznam o úmrtí Jana Zvěřiny. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika úmrtí 1771–1784, sig. 918, farnost Chrast, obec Chrast, římskokatolická církev, fol. 31.

Záznam o úmrtí Anny Zvěřinové. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika úmrtí 1784–1800, sig. 934, farnost Chrast, obec Chrast, římskokatolická církev, fol. 26.

Farnost Chrast, obec Podlažice

Záznam o křtu Anny Marie Čeplové. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1709–1743, sig. 915, farnost Chrast, obec Podlažice, římskokatolická církev, fol. 299.

Farnost Chrast, obec Rosice

Záznam o křtu Jakuba Nokle. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1709–1743, sig. 915, farnost Chrast, obec Rosice, římskokatolická církev, fol. 47.

Záznam o křtu Josefa Nogla. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1744–1784, sig. 916, farnost Chrast, obec Rosice, římskokatolická církev, fol. 66.

Záznam o křtu Anny Naglové. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1744–1784, sig. 916, farnost Chrast, obec Rosice, římskokatolická církev, fol. 113.

Záznam o křtu Josefa Nogla. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1744–1784, sig. 916, farnost Chrast, obec Rosice, římskokatolická církev, fol. 166.

Farnost Chrast, obec Soslávky, resp. Soslávky Dolní

Záznam o křtu Kateřiny Nokly. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1709–1743, sig. 915, farnost Chrast, obec Soslávky Dolní, římskokatolická církev, fol. 88.

Záznam o křtu Lidmily Nokle. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1709–1743, sig. 915, farnost Chrast, obec Soslávky, římskokatolická církev, fol. 147.

Záznam o křtu Václava Nogla. Státní oblastní archiv Zámorsk, matrika křtů 1709–1743, sig. 915, farnost Chrast, obec Soslávky, římskokatolická církev, fol. 195. Index, matrika křtů 1709–1800, sig. 7607, fol. 51.

Wallerstein

Záznam o sňatku Josefa Nagla a Christiny Prechterinn. Matricula Online, Augsburg rk. Bistum, Wallerstein, sig. 2–H, Hochzeiten, 1. Januar 1750 bis 31. December 1816, fol. 54.

Záznam o sňatku Františka Zvěřiny a Antonie Rieggerinn. Matricula Online, Augsburg rk. Bistum, Wallerstein, sig. 2–H, Hochzeiten, 1. Januar 1750 bis 31. December 1816, fol. 56.

Záznam o sňatku Františka Zvěřiny a Rosalie Bolsterinn. Matricula Online, Augsburg rk. Bistum, Wallerstein, sig. 2–H, Hochzeiten, 1. Januar 1750 bis 31. December 1816, fol. 60.

Záznam o úmrtí Josefa Nagla. Matricula Online, Augsburg rk. Bistum, Wallerstein, sig. 2–S, Sterbefälle, 1. Januar 1750 bis 31. December 1805, fol. 103.

Záznam o úmrtí Františka Zvěřiny. Matricula Online, Augsburg rk. Bistum, Wallerstein, sig. 7–S, Sterbefälle, 1. Januar 1806 bis 31. December 1844, fol. 83.